

vetségeket alakítottak ázsiai rokonaik nyelve, dala, zenéje, életmódja, erköltssei, vallásai, építkezése, tes-tők, lelkők megismerésére. Pedig, hogy valamiképen megéljenek és le ne rongyolódjanak, a legdurvább munkákat is végezniök kellett.

A szárazföldön 8—10.000 kilométeres, a Csendes-és az Indiai-oceánokon, a Vörös- és a Földközi-ten-gereken még nagyobb utakat tettek, hogy négy-, öt-, hatasztendei szenvedés után végre meglássák hazá-jukat, hova szegényesen, még tudományos följegyzé-seikből is kifosztva érkeztek meg. Többnyire csak emlékezetök frissességében, benyomásaik éllénkségé-ben bizva vállalkozhattak itthon tapasztalataik és megfigyeléseik megírására. Legnagyobb részök ezért könnyed szépirodalmi formában mondott el olyan dolgokat, amiknek tudományos magvuk volt. Csak-hogy ilyen magvak befogadására a magyar irodalom földje sohasem volt alkalmatlanabb, mint éppen az ő hazatértök után, mikor mélyen senki sem szántott és csak mezei virágok nyílásában, sőt sokhelyütt gyom-ok felburjánzásában gyönyörködtek.

Tudományos mélységet, szépirodalmi könnyed-séget kevés más fiatal író egyesített oly szerencsésen, mint Szibéria magyar költőjének, *Gyóni Gézá*nak földije, dr. *Banner Benedek*, a háboru előtt a temes-vári főreáliskolának, azután pedig a békéscsabai leánygimnáziumnak tanára. Mikor nekem, mint egy-kori tanárának megmutatta japán barátjáról, Cuzuki Kenzóról írt rajzát, azzal igazán a legkellemesebben lepott meg. Két világfelfogást olyan érthetően, allapo-san és mégis kedvesen, szellemesen a háboru után keletkezett magyar irodalomban még alig láttam szembeállítva és megmagyarázva. Akik előlvassák, bizonyára helyesnek találják, hogy más hasonlók megírására, többi ázsiai barátjának bemutatására is buzdítottam. A kis japánt így követte aztán a török Mehmed Tahir, az orosz Nikolaj, a szingaléz Antonio. Sugár valamennyi, mely bevilágít népek lelkebe és megszeretteti velünk valamennyit, az egy Antoniot kivéve, kiből nagyon váratlanul ábrándulunk ki.

Egyéniségök el-elvész környezetükben, de érthe-tőbb, mihelyt megint felbukkan. Banner, aki valaha tanulságos értekezést írt a nyitrai tótok építkezésé-ről, Nikolaj faluja, Korkinó házainak leírásában megint vallóságos szakember. A tárgyi néprajz kedvéért ugyan pár pillanatra megfellelkezik szuronyos öréről, Niko-laj muzsika közkatonáról, de ennek milieuje megraj-zolásával, csalládi tüzhelyének bemutatásával mind-járt érthetővé is teszi, hogy szigorú öre miért csö-kolta őt össze a bucsuzásnál.

Azonban ennek a könyvnek íróját a szegény muzsík helyett maga a Múzsa: bájos ifju felesége csö-kolta homlokon. *Etuska*, Berkeszi István temesvári főreáliskolai igazgatónak, a jeles történetírónak ár-vája, a háboru és a hadifogság hatasztendei szenvedései után megadta neki azt az igazi családi boldog-ságot, melyet az életbe kilépő tanítványainak mind-íg szívemből szoktam kívánni, hogy tanári, irodalmi és tudományos munkájokat lelki nyugalommal, örö-mmel végezzék. Most az a koszoru, melyet ura turáni virágokból kötözgetett, a kedves fiatal asszony sir-jára kerül s ezt a könyvet az író már csak Etuska emlékének ajánlhatja. De valamint Petőfi is aztán írta legszebb költeményeit, hogy letette a ciprus lombjaib Etelka sírjára, Eötvös is Etuskájának em-léke kötelezi arra, hogy azokat az ázsiai virágokat, melyekből első koszoruját fonta, elhervadni sohase engedje és felesége sírján, az irodalom berkeiben évről-évre még szebb virágokkal ujítsa fel.

Márki Sándor.

RÁKÓCZY TESTAMENTUMA.

Bucsuzom, Kelemen!
Sorsommal betelve,
Örömmel telt kupám
Végcseppjét lenyelve,
Szálló, bús lelkemmel
Szél szárnyára kelve
Indulnom kell máma, —
Trónusához vár a
Népek fejedelme.

Irjad hát, Kelemen,
Hűséges, jó szolgám,
Siralmas sorsomnak
Már ide fordultán:
Kár magad emésztni
Szegény urad dolgán, —
Ott a másvilágon
Könnyebb lesz az álmod,
Mint ez árva portén.

Irjad, jó Kelemen,
Jó Mikes Kelemen!
A török szultánnak
Búcsuzó levelem,
Néki sem lesz gondja
Többé már énvelem....
Hogy akkor a bajba'
Nem hagyott magamra:
Lássa köszönetem.

Írd aztán jó szolgám
A lengyel királynak:
Utam bevégezve,
Immár égbe várnak,
Hogy ködbe oszoltak
S immár léggé váltak
A mi szép álmaink,
Mit szüünk vágyva mind
Együtt álmodának.

Siralmas bús sorsom
Hogy ekképp' betellett,
Reménylő napunkra
Korán esteledett,
Hiába vágyódtunk
Itt a tenger mellett
Csendesen megülve
Fényébe merülve,
Szép csillagszemeknek.

Írd osz' a császárnak
Bécsnek városába,
Hogy az én életem
Mégse veszett kárba,
Az én árva népem
Bármennyire árva:
Fekete nagy éjben
Csillagok szemében
Intésemet várja.

Utolsó levelem
Írd a franciának,
Vitézlő gall nemzet
Romlott, korcsfattyódnak, —
Néki azt köszönöm
Hogy ugy megcsalának
S ígérő szép szóval,
Minden széppel, jóval
Magamra hagyának....

.... Búcsuzom téled is!...
Hűségedért Isten
Tartsd meg jó szolgám
Tovább is a hitben, —
Nem tudok mit hagyni
Néked, — semmi kincsem,
Egy volt csak: hűséged
Más javak nem értek
Nékem semmit itt lenn.

Tégy pontot Kelemen!...
Sorsommal betelve
Örömmel telt kupám
Végcseppjét lenyelve,
Szomorú lelkemmel
Szél szárnyára kelve, —
Szálló fellegekkel
Immáron mennem kell....
Ágyam mélyre vetve!

Palasovszky Béla.

CSUPA SZENZÁCIÓ a *Színházi Élet* most meg-jelent új száma. Szép Ernő, Szenes Béla, Feiks Alfréd, Móricz Zsigmond és mások érdekes írásait hozza, egész sereg szenzációs képet közöl, s már is benne van a Városi Színház újdonságának, a Ragusa her-cegének slager-kottája. A lap ára 50 korona, negyed-évi előfizetés 500 korona. Kiadóhivatal Budapest, Erzsébet-körut 29.

Nemzeti élkezdé

Somogyi-utca 20.,
a Szent Imre ház alatt.

Allandóan elfogad abonenseket, ugy bentékezésre, mint kihordásra.

Tisztán kezelt házikoszt, figyel-mes kiszolgálás. Szolid árak, ál-

landóan teljes kávé és hideg buffet. Szíves pártfogást kér Egyetemi haligatóknak árkedvezmény. **Szabó Albeert** tulajdonos.